

3. Системи підготовки державних службовців у зарубіжних країнах / пер. з англ. Ю. Д. Полянського; Центр дослідж. адм. реформи. Київ : Вид-во УАДУ, 2018. 424 с.
4. Грицяк І. А. Європейський вимір у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації державних службовців. Актуальні проблеми державного управління. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2019. Вип. 1(17). С. 208–223.

Герасимчук О.М.,
*кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри педагогіки і методики викладання історії
та суспільних дисциплін,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна*

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ЗВО

Одним з важливих завдань сучасної освіти й виховання є створення умов для формування людини-громадянина, для якої демократичне громадянське суспільство є осередком для розкриття її творчих можливостей, задоволення особистих та суспільних інтересів; виховання громадянина України як освіченої, творчої особистості, в якій органічно поєднуються високі моральні риси, громадянська зрілість, патріотизм, професійна компетентність, потреба у самовдосконаленні.

Особливої актуальності це завдання набуває в нинішніх умовах після повномасштабного військового вторгнення російської федерації в Україну. На освіту покладається завдання розвитку в особистості таких якостей, як патріотизм, соціальна активність, відповідальність, повага до прав людини, до інших культур, підготовка молоді для відкритого демократичного суспільства [1, с. 75]. Тільки маючи таких громадян, ми зможемо відстояти нашу Батьківщину і перемогти рашистську навалу.

Формування громадянських компетентностей особистості – складний і довготривалий процес. Він відбувається в різних сферах суспільного життя. Ці компетентності (особливо соціальні, пов'язані з життєвими

цінностями) дитина набуває передусім у сімейному колі: від батьків та інших членів родини [2, с. 12]. Іншим важливим шляхом формування громадянських компетентностей є процес її навчання й виховання в закладах середньої та вищої освіти.

Тому сьогодні одним із головних напрямів виховання молоді в закладах вищої освіти є формування громадянської компетентності як невід'ємної складової професійної підготовки майбутніх фахівців.

За Концепцією Нової української школи сучасна молодь має володіти певними компетентностями, зокрема, соціальними та громадянськими, які необхідні для участі у громадянському житті країни, здатністю співпрацювати з іншими з метою розв'язання конфліктів, уміння комунікувати в соціумі, досягати високих результатів у певній професійній діяльності [3, с. 41].

Процес формування у студентів громадянської компетентності відіграє надзвичайно важливу роль в ЗВО педагогічного спрямування, адже вони готують майбутніх носіїв громадянських ідей, які вони потім перенесуть у свідомість наступних поколінь.

Громадянську компетентність, як правило, розглядають як сукупність освітніх елементів, що складається з системи знань, умінь, навичок, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості, які допомагають людині усвідомити своє місце в суспільстві, обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною й державою [4, с. 18]. Це дозволяє нам інтерпретувати громадянську компетентність майбутніх педагогів як певне особистісне новоутворення, формування якого відбувається в процесі реалізації сукупності навчальних і виховних систем у процесі професійної підготовки, а також – як складову його професіоналізму, оскільки готовність до здійснення громадянського виховання є однією з професійних вимог до підготовки педагога [5, с. 30].

З вищенаведених визначень слід зробити висновок, що громадянську компетентність майбутніх педагогів можна розглядати як складову їхньої

професійної компетентності. Дослідники В. Кравцов В. і Т. Кравцова зауважують, що змістовна характеристика досліджуваного поняття визначається також категорією «громадянськість», під якою розуміють духовно-моральну якість, яка характеризує людину як особистість, визначає її моральну й духовну суть [5, с. 30].

На нашу думку, розглядаючи цей аспект, слід звернути увагу на твердження О. Пошетун, яка вважає, що «громадянська компетентність є інтегративною характеристикою особистості, яка включає й певний рівень психологічної готовності до активного здійснення суспільного життя громадянськості». У відповідності з цим громадянськість як психологічне утворення є лише частиною громадянської компетентності, під якою в більш широкому значенні слід розуміти здатність, спроможність людини активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства [4, с. 19].

Разом з тим, громадянська компетентність майбутнього педагога, як ключова компетентність, може бути визначена як здатність людини здійснювати поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язувати завдання професійного й соціокультурного спектру. У цьому контексті, на нашу думку, визначення зв'язку громадянської компетентності майбутнього педагога з іншими особистісними утвореннями вимагає поєднання інструментарію компетентнісного й культурологічного підходів до професійної освіти [5, с. 30].

Формування громадянських компетентностей у студентів ЗВО педагогічного спрямування має на меті підготувати педагогів-професіоналів, які потім на практиці будуть: 1) опиратися на здобутки громадянської освіти у повсякденному житті, застосовувати їх у своїй роботі; 2) поважати верховенство права; 3) особистим прикладом утверджувати повагу до держави, державної мови, державних символів, суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема, правди,

справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства [1, с. 81].

Отже, під громадянською компетентністю розуміємо здатність людини активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства. Громадянська компетентність – інструмент для розширення можливостей розвитку особистості в суспільстві, стимулювання її мотивації, автономії та відповідальності. Її можна розглядати як одну з ключових компетентностей людини для розвитку в неї таких якостей, як соціальна активність, відповідальність, повага до прав людини, до інших культур, підготовка молоді до ролі громадян відкритого демократичного суспільства [1, с. 83].

Таким чином, можна стверджувати, що громадянська компетентність є невід'ємною частиною та змістовною основою громадянської культури особистості майбутнього педагога. При підготовці майбутніх вчителів і вихователів реалізацію компетентнісного підходу необхідно здійснювати разом з формуванням громадянських цінностей, що включають певні ідеали, переконання й відповідну етичну позицію, без яких неможливе формування дійсної громадянської компетентності й становлення педагога-професіонала.

Список використаних джерел:

1. Кравчинська Т.С. Формування громадянської компетентності педагога Нової української школи. *Вісник післядипломної освіти*. Вип. 8(37). Серія : Педагогічні науки. 2019. Вип. 8. С. 74–88.
2. Формування громадянської компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів у відповідності до вимог державних освітніх стандартів / Укл. Н. Степанова. Черкаси : Вид-во ЧОППОП Черкаської обласної ради. 2014. 44 с.
3. Толмачова І.Г. Формування громадянської компетентності майбутніх учителів засобами медіа. *Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конференції «Соціально-педагогічні засади формування громадянської відповідальності у студентів»* (м. Київ, 11–12 квітня 2019 р.) / Гол. ред. О.А. Удалова. Київ, 2019. С. 41–44.

4. Пометун О. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18–24.

5. Кравцов В., Кравцова Т. Теоретичні засади формування громадянської компетентності майбутнього соціального педагога. *Наукові записки Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка*. Серія : Педагогічні науки. 2012. Вип. 103. С. 27–35.

Дармофал Е.В.,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри екології та техногенної безпеки,

Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний університет»,

м. Харків, Україна

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ АВІАЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

В умовах суспільно-політичних, економічних та соціокультурних процесів, що відбуваються в Україні, виконання соціального замовлення суспільства щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців для авіаційної галузі залежить від професійної діяльності викладача, його фахової майстерності, індивідуального стилю педагогічного мислення, здатності до інновацій та творчої самореалізації, рівня педагогічної культури.

Основою поняття «педагогічної культури» є феномен «культура», що розглядається науковцями як:

– прояв активної, розумної і творчої природи людини, вищий рівень оволодіння нею будь-якою сферою діяльності (культура розумової праці, культура мови, естетична культура тощо) (за М. Каганом);

– засіб перебування особистості у соціальному просторі і часі, її якості та характеристики, необхідні для реалізації відношення людини до природи, суспільства, своїх тілесних і духовних потреб (за П. Флоренським);